

minyons escoltes
guies sant jordi
de catalunya

FO.CA 1977 - 78

Fitxa nº 3

Branca Pioners/Caravel·les

L'ADOLESCÈNCIA (ASPECTES PSICOLÒGICS)

1. Desenvolupament del cos i canvis biològics.
2. Desenvolupament de la intel·ligència, aprenentatges i interessos.
3. Desenvolupament de la personalitat, afectivitat i emocions.
4. Desenvolupament de la sociabilitat. El grup.

Introducció

L'adolescència, grans a la cara, "l'edat del pavo", insolència, excentricitat...és un fenomen fisiològic o social?

El preadolescent, afectat pels canvis puberals en el seu cos, trontolla i necessita afermar-se oposant-se a tot i tothom, però també recolzant-se en tots els qui són a prop seu.

Però un bon dia comença a afermar-se partint d'ell mateix, comença a prendre resolucions i emprén el camí que el durà a inserir-se en la societat adulta. Aquest és l'adolescent.

Cal distinguir l'adolescència de la pubertat:

- La pubertat física comporta l'enderrocament de la personalitat infantil i obra un període de crisi.
- L'adolescència és la sortida d'aquesta crisi i la construcció progressiva d'una personalitat.

1. Desenvolupament del cos i canvis biològics.

- Al llarg de l'adolescència continuen en el cos els canvis que s'havien iniciat en la preadolescència:

- . desenvolupament dels òrgans sexuals.
 - . canvis visibles: pilositat, desenvolupament de les mamelles, etc...
 - . desequilibris en el creixement dels braços i cames.
 - . grans a la cara.
- D'altra banda, les tensions i impulsos sexuals tenen més força i això és viscut de forma diferent pels nois i les noies:
- . per a s nois el sexe és fonamentalment possible font de plaer.
 - . per a les noies suposa de vegades algunes incomoditats derivades de la menstruació.

- Aquests canvis no deixen d'amofinar-los (els adolescents)
Certa laxitud, introversió, tenen aquesta explicació.

D'altra banda, la sexualitat, com a tal, els és un greu interrogant.

I del contacte que tinguin amb els joves que són prop seu depén, en part, el que facin de la seva sexualitat quelcom

d'associat mecànicament al plaer o bé l'integram en el conjunt de les seves relacions amb els altres com un mitjà de comunicació i d'estimació.

2. Desenvolupament de la intel·ligència, aprenentatges i interessos.

- L'adolescent acaba la conquesta de les estructures lògiques del pensament adult.

Però li manca encara experiència, és excessivament idealista i té tendència a judicar massa radicalment.

- El raonament dels Fioners/Caravel·les ultrapassa ja les situacions viscudes, l'experiència i, no cal dir-ho, el present.

Es capaç d'endinsar-se a fons en el món dels possibles, en l'abstracte, reculant en el passat i projectant-se al futur.

- S'introdueix en especulacions filosòfiques, polítiques, socials, científiques, estètiques... tot el món és a l'abast del seu pensament, i li agrada conquerir-lo.

- Exerceix la crítica de forma despietada: això, i la complicitat dels seus companys en aquesta activitat li dona una seguretat enfront d'un món que li és hostil.

No hi ha un lloc precís per a l'adolescent: no li deixem ésser un nen, però tampoc no li donem accés a les coses dels grans.

- El raonament i la crítica l'embriaga; s'embarca en una aventura d'efervescència intel·lectual: tot bull, tot pot ésser posat a la picota, no hi ha res que tingui gaire sentit, el món ha de fer-se de nou.

- Però tot això és necessari per a la conquesta de la independència intel·lectual.

Aquesta independència serà la base de la seva inserció en la societat dels adults.

Perquè la societat dels adolescents és una societat marginal, exclosa, molesta.

Exclosa i molesta perquè és plena de raó i perquè el futur és per a ells.

- l'evolució i la maduració del seu raonament aboquem progressivament els adolescents al món real.

I els impulsen a conquerir-lo, a fer-s'hi un lloc.

Aquesta conquesta és difícil perquè l'adolescent barreja el raonament amb sentiments molt intensos.

Perquè els adults, molestos, no els fan un lloc.

Perquè, sigui mitjançant el consumisme o sigui mitjançant una manipulació ideològica i política, intenten de sotmetre'ls.

Però, en la mesura que hi ha algú al seu costat, algú que, honestament, els escolta i els convoca a PARLAR amb tota la seva veu i tota la seva raó, van esdevenint inexorablement homes i dones d'una nova mena.

- Ja hem dit que l'aprenentatge fonamental que fan els Pioners/Caravel·les en el terreny intel·lectual és la conquesta d'uns esquemes d'interpretació del món adult, de la societat real.
- En la pràctica, això es correspon amb una activitat orientada a mesurar-se amb problemes reals, a combatre les realitats que els oprimeixen, a debatre's apassionadament contra allò que els priva d'inserir-se allà on veuen que és el seu lloc.
- Es clar que no tot són flors i violes i que, en aparença, els Pioners/Caravel·les són força contradictoris:
 - . De vegades semblen totalment conformistes, relaxats, com si només volguéssin matar el temps.
 - . Altres vegades s'entreguen a una activitat febrosa, com si necessitessin imperiosament respondre al repte que els fa la vida i fossin absolutament decidits a guanyar.
- Aquests comportaments, aparentment contradictoris, són complementaris i necessaris: el primer respon a la necessitat d'aclarir-se; el segon respon a la necessitat de mesurar-se amb la realitat, de doblegar-se, de conquerir-la.
- L'equilibri i una actuació més constant és una qüestió de temps.
- Entre les coses concretes que preocupen i interessen els nois i noies podrien citar-se:
 - . comunicar-se, xerrar inacabablement...és a dir anar elaborant una visió del món. Encara que ho facin de forma aparentment laxa i desordenada.
 - . Averiguar "què" és la sexualitat, què comporta, experimentar.
 - . L'esport, el risc, l'aventura...en una paraula una actuació que tradueix fidelment una de les tasques fonamentals de l'adolescència: l'ocupació d'un lloc en el món.

Una de les formes en que pot veure's aquesta dimensió actualment és la politització que, en aquests moments de renaixença popular, s'intenta de manipular i de dirigir en moments que es necessiten orientacions molt precises.

- Ésser diferent, original, creatiu. Creativitat artística: música, foto, pintura...

L'adolescència no és ni molt menys un problema biològic.

Es un problema humà: el de l'esforç desesperat per a trobar un lloc en el món.

I, per tant, és un problema social.

I, per tant, un problema polític: el de donar cabuda en el teixit social a una generació innovadora i, potencialment, revolucionària.

Si ho volem entendre com a educadors, des del costat dels nois i noies, hem de tenir en compte més d'una cosa:

- . Ells necessiten, abans que cap altra cosa, fer-se una personalitat autònoma, forta, lliure, capaç de creure en sí mateixa, en els altres i en allò que trascendeix a un i als altres.

- . segonament, necessiten situar-se en el món. I poder fer-ho sense haver de vendre's.

Es a dir, sense haver de renunciar a tots els elements de progrés que poden aportar-hi.

- . Però han de aprendre a fer-ho sense necessitat d'imposar-se als altres. Hem d'ajudar-los a entendre que la construcció d'una nova societat serà una tasca de tots o no serà.

- . Hi ha tota una educació d'actituds democràtiques, de raonament comprensiu per a fer.

I això és particularment difícil quan hom s'adreça a un sector oprimat.

3. Desenvolupament de la personalitat, afectivitat i emocions.

- A l'edat dels Ràngers/NOies Guies els nois i noies passen per una gran crisi d'identitat: el món dels nens se'ls esfondra i queden com buits...

...emprenen una revolta cega, una mena d'ofensiva general contra tot el que els havia estat donat d'infants.

Es la preadolescència.

- A l'adolescència, edat dels Pioners/Caravel·les, la crisi s'organitza i comença una recerca de sí mateix que acabarà transformant-se en un esforç per a entrar en el món.

. l'adolescència és una fase de recerca de sí mateix.

Arrenca d'una crisi general i d'un estat de revolta.

S'obre a la conquesta del món.

En aquest període, l'actuació del Cap no pot oblidar on s'origina la recerca de la seva personalitat que estan fent nois i noies, ni tampoc on ha d'acabar.

I també cal tenir consciència d'algunes dificultats concretes. Ara en parlarem.

- Els adolescents tenen encara problemes per a acceptar el seu propi cos: d'una banda tenen un cos que canvia i que no se sap com acabarà, d'altra banda la publicitat diu constantment com ha d'ésser el cos d'un adolescent "com Déu mana"...

- Cal ajudar els Pioners/Caravel·les conèixer, acceptar i aprendre a utilitzar amb eficàcia el seu cos.

- Els problemes originats en la diferenciació sexual s'agreugen amb la interpretació que la nostra societat fa del paper masculí i femení.

En aquest sentit, cal tenir ben clar que una cosa és la sexualitat masculina o femenina (l'home i la dona) i una altra cosa diferent és el que la nostra cultura diu que són.

Els Caps poden fer molt per ajudar els nois i noies a integrar el seu cos en el conjunt de la seva personalitat.

I també per a ajudar-los a fer una crítica de les formes socials i culturals que volen imposar-se al fenomen estrictament humà de la asexualitat.

- Els adolescents conserven restes de la inestabilitat emocional de la preadolescència que encara no han superat del tot.

Així podem veure que, més o menys sovint, es troben sols i mal compresos, es deprimeixen, experimenten daltabaixos d'humor...

I, sobretot són extremadament sensibles als trasbalsos afectius i sexuals.

- Però aquests entrebancs van essent superats per un fort i progressiu impuls d'una personalitat cada dia més autònoma.

La crisi moral, religiosa, ideològica va cedint pas a una crítica més seriosa i al trobament d'una síntesi personal, original, d'una forma d'ésser en el món.

- Això no vol dir que el procés sigui simple, com una línia recta.

Els adolescents, en una situació d'inseguretat, necessitaen encara de crítica, d'una crítica sovint ferotge, per a afermar-se.

Necessiten pontificar, exhibir-se, fortificar-se en les seves posicions, incomodar els grans.

- . Entendre això, acceptar-ho i no fer-ne una qüestió personal (com si els nois ens ataquessin als Caps) és, potser, tenir la clau de l'educació dels adolescents.

Per què la seva tasca és afermar-se.

I la nostra ajudar-los a fer-ho, acceptant algunes incomoditats.

- Aquesta conquesta de la independència personal de l'adolescent és un seguici de petites conquestes que hem de recolzar:

- . conquesta de la independència emocional respecte dels pares i dels adults.
- . conquesta de l'activitat que els serveix per a afermar-se i per entrar en un treball de transformació de la realitat (empreses).
- . conquesta d'un horitzó professional.

Totes aquestes conquestes són motiu de preocupació per als adolescents.

4. Desenvolupament de la sociabilitat. El grup.

- A l'edat de Ràngers/Noies Guies ja s'havia fet el pas de les simples relacions de companyonia pròpies dels nens petits a unes relacions més personals.

Ja s'havia assolit l'amistat basada en el reconeixement de la personalitat de l'altre.

- Els Pioners/Caravel·les continuen aprofundint les relacions amb els seus companys.

L'amistat esdevé fonda, compromesa, apassionada. Comencen a aparèixer l'amor i el compromís en la persona de l'amic o de l'estimat.

- En el nivell del grup van superant-se alguns dels problemes entre nois i noies propis de l'etapa Ràngers/Noies Guies.

- . tot i que a vegades no saben què dir-se
- . tot i que, sovint, les noies "fan nosa" (reflex de la cultura dominant).
- . s'estableix una relació nova, més madura, aprofundida i comprensiva entre els dos sexes.

- D'altra banda, degut al desenvolupament intel·lectual i el grau de socialització del pensament, el grup té normalment una excel·lent capacitat d'organització col·lectiva.

I si per cas hi ha dificultats massa notables, cal cercar-ne les causes concretes.

En principi no és degut a la incapacitat dels nois i noies,

sinó a problemes de bloqueig emocional o a conflictes entre subgrups.

- El grup, que és molt important a aquesta edat, compta amb força elements que permeten d'impulsar-lo cap a un funcionament autogestionat.

Però això, no significa que no hi hagi conflictes: sempre n'hi ha, i a més a més interfereixen el funcionament.

Però la tasca dels Caps és la de contribuir a que aquets conflictes s'exposin clarament, siguin discutits i s'obrin camins de solució.

No cerquem tant el trobar solucions automàtiques i simplificades.

Cerquem reflexió, comprensió...que això ja porta a caminar cap a una nova situació.

Educar no és resoldre problemes. Més aviat és caminar cap a la solució.

Cal dir que per als adolescents el grup és importantíssim: en el grup hi troben una companyia, una solidaritat, que els serveixen extraordinàriament per a afermar-se com a persones i per a afermar-se com a persones i per oposar-se conjuntament al món controlat pels adults.

- els adolescents tenen una necessitat compulsiva del grup.

Accepten passivament les normes i els comportaments que dicta el grup.

Però el grup són ells mateixos: una colla que cerca una forma d'ésser, una originalitat, una resposta al món.

El grup consolida oposant-se al defora.

Aquesta dimensió de grup és essencial en l'educació dels adolescents.

El grup pot ésser una mica esclavitzador.

Però hi ha els Caps per ajudar-los a alliberar-se a sí mateix.

La discussió oberta, l'enfrontar els problemes, el fer sortir les tensions amagades són camins de llibertat.

A més a més, els nois cerquen en el grup, i, a través del grup, un estil de vida, una forma col·lectiva d'ésser en el món. I aquí, els Caps, des de les nostres opcions, amb un sentit de la responsabilitat i del respecte, tenim una proposta i no una imposició.

Però, a més a més, hi ha els valors continguts en aquesta proposta: uns valors que dibuixen un camp de diàleg.

Un diàleg per a la llibertat.